

Wendel Avisan

„ WENDELAS VÄNNER

NR 49 JULI 2012

*Inte bara för
kanalutsikten*

*Wendelas Hus har
mycket att erbjuda i
sommars*

NYA DONATIONER HAR GETT VÅRT MUSEUM
OCH RESTAURANGEN EN NYSTART.
ÖPPET VARJE DAG FRÅN
KLOCKAN 11 TILL SENA KVÄLLEN
VÄLKOMMEN

BILDCOLLAGE FRÅN VÅR NYA MUSEIMILJÖ

FOTO PEDER EDSTRÖM

BIBLIOTEKET

WENDELAS SALONG

SIGNE HEBBES STUDIO

NORDISKA RUMMET

INNEHÅLL

2. Bildcollage från vår nya museimiljö.
Foto Peder Edström
4. Innehåll, ledarstick, allmän information.
5. Värdefulla och spännande donationer.
7. Finalisterna till Wendelapriset
8. Gurli Linder och ballongfararen. Ett sällsamt dubbelliv.
Lena Kåreland
12. Mollie Faustman får eget rum.
13. Ny redaktör för WendelAvisan. Lotti Walther träder till.
14. Dag Hammarskjöld mest sin mammas son.
Sven Erik Rönnby
17. Krönikan. Tankar över en gräddfilmsförpackning.
Ami Lönnroth
18. Kommande program - en presentation
20. Programsammanfattning för resten av året.

Först. Jag gläder mig åt att få överlämna denna tidning, som jag nu umgåtts med i 49 nummer till dokumenterat kunniga Lotti Walther (sidan). Cirka tusen sidor text och bilder har det blivit med skribenter från vår allra högsta litterära parnass till den enklaste gräsrot.

När vi 1995 efter många års spännande turer fick igång det "omöjliga Hebbeprojektet" sade någon av oss i styrelsen, förmodligen var det dåvarande ordföranden, den entusiastiska Inga Lewenhaupt, att vi måste ju ha en tidning och dokumentera arbetet. Sagt och gjort. Signe Andersson kom på det geniala namnet. Lotti Walther, journalist och blivande medielärare åtog sig att layouta, åtminstone fram tills detta ovissa och delvis ofinansierade projekt var invigt. Jag fick förtroendet att vara redaktör. Efter åtta fullmatade nummer blev det så dags för det som ni kan se på bilden här härtill.

Den 19-åriga flickan Marie, som invigde huset, för hem till Köpenhamn med pappa Henrik och började på allvar fundera på vad hon skulle bli när hon blev stor.

Förstasidan:

Foto Peder Edström, som en råkall försommarmorgon fångade världens äldsta ångfartyg Ejderen när det just passerat slussen.

Lotti koncentrerade sig på sitt jobb som medielärare i den skola som skulle bli Wendela Hebbegymnasiet. Ett år fick hennes klass Expressens lilla journalistpris för landets bästa skoltidning.

Själv blev jag kvar som redaktör och sedan 1998 även som layoutare. Mer om detta roliga en annan gång. Om jag får för den nya redaktören.

Och Marie, vad blev det av henne efter invigningen av Wendela Hebbes Hus? Naturligtvis blev hon journalist som sin stora anmoder Wendela Hebbe. Hon är nu nätreddaktör på Politiken.

WENDELAS VÄNNER

MEDLEMSKAP

Årsbetalande medlem kr 150:-
Famijlemmedlem, samma adress kr 50:-
Ständig medlem kr 1.800:-

PLUSGIRO **BANKGIRO**
985920-8 362-0879

STYRELSE

Ordförande
Per Eric Mattsson, 08-550 305 84
Vice ordförande
Signe Andersson, 08-550 139 87
Övriga
Karin Bergstedt, 08-55060974
Peder Edström 08-55044103
Maud Fischer, 08-55013462
Birger Svanteson 08-55062411
Ami Lönnroth, 08-550 305 84
Lotti Walther 08-55098760
Hedersordförande
Inga Lewenhaupt, 08-20 15 07

WENDELAVISAN

Per Eric Mattsson
Peder Edström
Helena von Hofsten
Ami Lönnroth
Sven Erik Rönnby

HEMSIDA och BLOGG

<http://wendelasvanner.se>
<http://wendelabloggen.blogspot.se/>
info@wendelasvanner.se

WENDELA HEBBES HUS

Vettersgatan 4
15171 Södertälje

WENDELAS HUS RESTAURANG AB

Antoinette Mezher
08-55086675 bankgiro 5147-0342

BUTIKEN OCH BOKCIRKELN

Kerstin Holmerin, 0855037072

Tryckt hos Kringel-Offset, Södertälje
08-55016200

Marie har just väckt uppmärksamhet i danska journalistkretsar med ett kritisk inlägg i danska "Journalisten" om den förstockade danska journalistkåren. Wendela skulle säkert ha gillat tagen. Gå in på vår blogg <http://wendelabloggen.blogspot.se>. Se och läs själv och titta på bilden. Du kan väl tekniken?

*Per Eric Mattsson
ordf. i Wendelas Vänner*

VÄRDEFULL DONATION FRÅN WENDELAS DANSKA ÄTTLINGAR

Med fullastad bil från Danmark kom Wendela Hebbes ättling i sjätte led, Henrik Hjortdal, och hans hustru Lene K. Nielsen den 30 juni till Wendela Hebbes Hus med dyrbar last av möbler och tavlor.

Efter samråd med familjen hade man kommit fram till att den rätta platsen för möblemanget och tavlorna från 1860-talets Köpenhamn var Wendela Hebbes Hus i Södertälje.

Här, d v s i Snäckviken, tillbringade familjen Peter och Fanny Vedel och de fyra barnen många glada somrar på 1860- och 1870-talen. Sonen Valdemar, litteraturprofessor, har livfullt berättat om känslorna att få lämna ankdammen i Köpenhamn mot det friska livet vid Mälarens stränder. Se bl a Wendel-Avisan nr 37 2008.

Det var med glädje men också en smula vemod, som Henrik och Lene efter några timmar lämnade Södertälje och skiljdes från sina ärvda klenoder.

”Jag vet att mormor skulle gillat vårt beslut”, sa Henrik när de för. Mormor var Valdemar Vedels dotter Gudrun Bure, som dog 1996, 100 år gammal.

Ett nytt rum i museet - vårt nordiska rum - var iordningställt för denna donation och allt är nu på plats.

Det bästa sättet att bekanta sig med de danska Hebbarna och deras insatser i det danska samhället är att stanna till en stund i vårt nordiska rum när du besöker vårt museum. Sitt gärna ner och begrunda att vid denna möbel har H C Andersen läst sagor för barna Vedel och här har bröderna Brandes, Louise Heiberg, Björnstjerne Björnson och andra från den nordiska Parnassen samtalat om allvarliga ting med de vuxna.

PEM

Under en Sverigevistelse på 1840-talet målades Hans Egede Schack i olja av Alexis Wetterberg, bror till Aftonbladsmedarbetaren Onkel Adam. Tavlan ingår i gåvan.

Fotot ovan är taget vid överlämnandet av gåvan. I de Vedelska möblerna sitter från vänster Lene K Nielsen och Henrik Hjortdal samt Ami Lönnroth och Inga Lewenhaupt från föreningen. Möblerna består av soffa, bord, fåtölj och två stolar i originalklädsel från 1860-talet. Dessutom ålderdomsporträtt på Fanny och Peter Vedel samt tavlan med Schack. (fotot uppe till höger). Se även bildcollaget.

SPÄNNANDE DEPOSITION FRÅN ALMQVISTSÄLLSKAPET

Chiffonjén på fotot härintill har tillhört Carl Jonas Love Almqvist. Den är en donation till Almqvistsällskapet från Agneta Kellberg, barnbarnsbarnbarn till Loves syster Louise Kellberg. Möbeln har varit placerad i en privatbostad och sällskapet, som inte har några egna lokaler, vill ge denna litteraturhistoriskt intressanta möbel en mer offentlig placering. Wendela Hebbes Hus ansågs lämpligt i sammanhanget. Wendela och Love var ju grannar och kolleger hos Lars Johan Hierta på Stora Nygatan 21 i Gamla stan och hade en mycket stark musikalisk och intellektuell gemenskap. Ovanför chiffonjén hänger C. P. Mazers kända porträtt av Almqvist. Vi återkommer i nästa nummer med chiffonjéns proveniens och dess liv tillsammans med Almqvist.

För de flesta av oss i Wendelas Vänner är det ett privilegium att få ta emot denna ”gåva”, som bland annat visar på det nära samarbetet mellan våra föreningar.

Viktigare är dock att den ger oss möjlighet att på ett mer pedagogiskt sätt visa upp **dels** den kompakt manliga värld som Wendela Hebbe trädde in i när hon 33 år gammal på vintern 1841/42 började sin anställning som journalist och förlagsredaktör hos Hierta, **dels** den nära vänskap som omgående tycks ha uppstått mellan Wendela och Love Almqvist och varat ända till Almqvists flykt 1851. Om detta har vi skrivit många gånger i WendelAvisan.

Den manliga murfvelvärld som också blev Wendelas visas bl a upp på den storbild av Kristoffer Tollins kända tavla ”Stockholms medievärld omkring 1840”, som hänger intill chiffonjén (bilden till höger). Hierta är huvudgestalten och har en central position på tavlan.

Den enda identifierbara kvinnan på bilden är Gustafva Björklund, längst ner till vänster. Hon förestod publicisternas stamlokal. Det är väl tveksamt om Wendela Hebbe någonsin tordes eller fick komma in där.

En ny aspekt på Wendela Hebbe som kaxig och oförvägen förlagsredaktör på Hiertas förlag får vi i förordet till Almqvists roman Gabriële Mimanso, som i dagarna

utkommit som verk 24 i Vitterhetssamfundets stora Almqvistsatsning. Boken kom första gången ut samtidigt som Wendela anställdes och hon tycks ha varit bokens förlagsredaktör. Mer om detta i nästa nummer.

Dockan till höger föreställer Wendela som yrkeskvinna och är en gåva häromåret från Aftonbladet i samband med att man la ner sitt fina ”Medietek”. Dockan är i något övernaturlig storlek, vilket någon säkert genast är beredd att tolka symboliskt.

WENDELAPRISET

BÄSTA SOCIALREPORTAGE I SVENSK PRESS

Elva reportage till finalen

Juryn för Wendelapriset har valt ut 11 reportage av 32 till finalomgången. Fyra av dessa är reportageböcker. Numreringen nedan avser inte rangordning utan de räknas upp i den ordning de ursprungligen nominerades. Vilket eller vilka reportage som till slut blir mottagare av det femte Wendelapriset för bästa socialreportage avgörs i slutet av augusti. Utdelning sker den 9 september. Håll utkik i Wendelas Vänners blogg (<http://wendelabloggen.blogspot.se/>) eller hemsidan (www.wendelasvanner.se)

Wendela
fonden

Plusgiro 985920-8
(Wendelas Vänner)

1. **Ingela Rutberg**, Kristianstadsbladet för artikelserien "Livet inuti".
2. **Linda Djapo, Maria Lindblå Molander, Susanne Redebo och Kristina Levin** för artikelserien De ensamma barnen/De nya Strängäsborna i Strengnäs Tidning.
3. **Erik de la Reguera**, Dagens Nyheter, för reportaget "Dödens tåg".
4. **Niklas Orrenius**, Sydsvenskan,, för reportageboken "Sweden forever in my heart" (Natur & Kultur).
5. **Agneta Borgström och Malin Lauterbach**, tidningen Vi, för reportaget "En flod av resistent bakterier".
6. **Nicole Kling** för boken "Funkisar – folkgruppen med det lilla extra" (Bokförlaget Blue Publishing).
7. **Bengt Nilsson**, TTELA, för reportaget "Längst inne finns det oförstörda – kalla det Gud om du vill".
8. **Tommy Deogan** för boken "Män av våld" (Bra Böcker).
9. **Magnus Linton** för boken "De hatade" (Bokförlaget Atlas).
10. **Elinor Torp**, tidningen Arbetarskydd, för reportaget "Märkt för livet" plus uppföljningsartiklar.
11. **Jonas Nyrén och Katja Wagner**, Sydsvenskan, för reportageserien "Handbollskillarna och tystnaden".

Juryn består av följande fem journalister: Ami Lönnroth (ordförande), Mattias Göransson, Kristina Mattsson, Sven Erik Rönby, Kerstin Vinterhed. Ny i juryn är Kristina Mattsson, som blev förra årets pristagare. På bilden nedan tar hon emot priset av Länstidningens chefredaktör. Katrin Säfström.

GURLI LINDER OCH BALLONGFARAREN

ETT SÄLLSAMT DUBBELLIV

AV LENA KÅRELAND

"Det är ett sällsamt dubbelliv jag levat alla dessa många, så växlande år. Ty minnet av honom och vad vi ett par korta år fingo vara för varandra har varit den aldrig vilande underströmmen i mitt tanke- och känsloliv; det har ej gått många dagar då han varit helt borta, på ett sätt ingen."

Så uttrycker sig barnbokskritikern och kulturskribenten Gurli Linder i sina memoarer om åren med S. A. Andrée. Memoarerna skrev hon i slutet av sitt liv under perioden 1930 – 1943. Hon avled 1947, femtio år efter det att Andrée

gett sig av på sin ödesdiga ballongexpedition.

Den man som Gurli Linder aldrig kunde glömma är alltså ballongfararen Salomon August Andrée. Mellan de båda utspelades under några år på 1890-talet en kärlekshistoria, som fick den kvinnliga partnern att tvingas leva - som hon själv uttrycker det - ett sällsamt dubbelliv. I min bok *Ett sällsamt dubbelliv*, utgiven 2011, utgår jag i första hand från Gurli Linders memoarer, och från hennes brev till August. Det

var framförallt Gurli som skrev brev. För August var det svårare att skriva, eftersom det skulle väcka misstankar om det kom brev hem till Gurli, en gift trebarnsmamma. Förhållandet måste så långt som möjligt hållas hemligt. Flest brev skrev Gurli under år 1894. Då avsändes 64 stycken, minst ett i veckan. Från 1896 finns bara ett brev bevarat. Det är alltså nästan bara

*Salomon August Andrée.
Foto från nätet.*

Gurlis röst vi lyssnar till i denna kärlekshistoria. Det är hennes perspektiv på händelserna vi får. Men Augusts kommentarer finns med ibland. Han sparade de brev han fick och gjorde kommentarer till dem i kanten.

August Andrée, ingenjören och ballongfararen som aldrig nådde Nordpolen, sina drömmars mål, torde i dag var mer känd än barnbokskritikern Gurli Linder. Två försök att nå Nordpolen gjorde August, 1896 och 1897. Det sista försöket ledde till hans och hans bägge medresenärers tragiska död. När ballongen Örnen i juli 1897 lyfte från sin station på Spetsbergen, blev det dramatiskt redan från början. Ballongens linor lyfte inte såsom man beräknat utan lossnade och släpade i vattnet. Därigenom tyngde de ned ballongen som strandade. Resultatet blev att Örnen steg mycket högre än vad som var beräknat, och efter knappa tre dygns färd sjönk den, landade på isen och gick sönder. Nu gällde det för de tre männen att rädda livet och nå fastlandet. De startade en mödosam vandring söderut i riktning mot Frans Josefs Land. Var och en drog en släde med en packning som vägde 160 kilo.

Gurli Linder (1865-1947) på Andréemuseet i Gränna.

Foto 2012 av Per Eric Mattsson..

som hon så ingående skildrat bl.a. i *Sällskapsliv i Stockholm under 1880- och 90-talen* (1918), var hon som redan nämnts gift och hade tre döttrar. Hon hade gift sig ung, 22 år gammal, med den trettio år äldre lektorn vid Högre lärarinneseminariet i Stockholm, Nils Linder, en gammaldags patriark, som ställde stora krav på hustruns lojalitet och lydnad. De första åren tycks det ha varit ett lyckligt äktenskap men snart uppstod svårigheter. Det var två högst olika personligheter som gift sig med varandra. Och den stora ålderskillnaden gjorde sitt till. Äktenskapet upplöstes med skilsmässa 1903, och anledningen var inte bara August, som då hade varit borta sedan 1897. Nils Linder avled 1904.

Dödsvandringen hade tagit sin början. Efter nästan tre månader nådde männen sjuka och utmattade fram till Vitön norr om Svalbard, där de alla mötte döden. Trots att man letade efter dem och deras ballong fann man inga spår förrän en augustidag 1930, då det norska fartyget Bratvaag passerade Vitön. När besättningen gick i land på ön för att söka efter vatten upptäckte man av en händelse Andréés läger och resterna av de tre män som för mer än trettio år sedan där mött döden. Vitöfynden var säkert en bidragande orsak till att Gurli Linder överhuvudtaget började skriva ned sina minnen. På nytt upplevde hon åren tillsammans med August. Gamla minnen, både smärtsamma och glädjefyllda, kom upp till ytan och behövde bearbetas.

Men hur började detta sällsamma kärleksdrama? När Gurli träffade August i Stockholms sällskapsliv,

Den första gång som Gurli lade märke till August var 1889 vid den fest som firades till minnet av den franska revolutionen på Hotel Continental. August höll då ett anförande, och Gurli fäste sig vid hans långa, resliga gestalt och hans klara röst. August var, skriver hon i sina memoarer "en vacker och ståtlig man", och det tal han framförde var "så väl turnerat" att det drog ned en stormande applåd. De sågs vid allt fler tillfällen i Stockholms kulturella kretsar och kom allt närmare varandra. På kvällarna träffades de i smyg och gick promenader runt Skeppsholmskyrkan, där de trodde sig vara osedda. Något enstaka besök gjorde Gurli i Augusts lägenhet, det var mycket djärvt. Att en gift kvinna uppsökte en ungkarls hem bröt mot de anständighetens lagar som då gällde.

Lena Kåreland är litteraturvetare och professor em. vid Uppsala universitet. Förra våren kom hon ut med en biografi om **Gurli Linder** (1865-1947) vars kärlekssaga med ballongfararen Andrée hon berättar om här. Läs också om henne på sidan

Lena Kåreland är nu i slutfasen av arbetet på en biografi om Mollie Faustman. Se sidan 12.

Hösten 1893 i samband med Andréés äventyrliga ballongresa över Östersjön till Finland, blev Gurli klar över att de känslor hon hyste för August inte bara var vänskapliga. Den oro och ängslan som pinade henne innan det visade sig att August levde och var oskadd fick henne att inse att det rörde sig om kärlek. Men det var en kärlek hon försökte hålla hemlig. Ännu en vändpunkt i förhållandet inträffade i april 1894. Scenen är denna: August följer Gurli hem efter att de lyssnat på Ellen Keys föredrag om Carl Jonas Love Almqvist, "Sveriges modernaste diktare". Nu kan Gurli inte längre hålla tillbaka sina känslor utan ger ord åt sin kärlek till August. Fram och tillbaka vandrar de på Johannes kyrkogård, ett klassiskt kärlekspar, ett slags verklighetens föregångare till de romangestalter som snart

ska uppträda i Hjalmar Söderbergs romaner.

Men den kärlek som Gurli efter lång kamp satt ord på, ska kvävas i sin linda. Gurlis kärlek till August har ingen framtid. Det är hon från början medveten om. Också August talar om den starka vilja som måste tas i bruk av dem båda. Två viljemänniskor inleder nu sin heroiska kamp. Men känslor låter sig inte kuvas.

Gurlis och Augusts vänskap och kärlek växte fram i ett Stockholm, där gaslågorna kastade sitt ljus över kvällens flanörer och där hästspårvagnar rullade fram på gatorna. Precis som Madame Bovary och hennes älskare i Flauberts roman från 1857 tog de på Augusts initiativ en gång en droska och lät den köra runt på Stockholms gator under en timma. Så fick de en stund för sig själva och för den kärlek som för det mesta var husvill.

För drygt hundra år sedan rådde andra krav på anständighet och sedlighet. Man såg annorlunda på kärlek och äktenskap, på manligt och kvinnligt. Jordmånen var dålig för känslor av den art som fanns mellan Gurli och August. Deras kärlek fullbordades aldrig utan slutade i övergivenhet och ensamhet. Men i Gurlis minnen och tankar var den starkt närvarande under de femtio år som hon kom att leva sedan August 1897 försvann.

Gurlis memoarer har ofta formen av en dialog. Hon talar till August, vänder sig direkt till honom för att få stöd och hjälp att berätta om det som var det viktigaste som hänt henne i livet. Gurlis och Augusts kärlekssaga kan läsas som en berättelse om makt, om manligt

och kvinnligt. På 1800-talet var männens makt stor och kvinnoföraktet utbrett. Kvinnornas långa historia som det andra könet belyses, när vi ser hur Gurli går in i rollen som den andra. Hennes identitet var bunden till rollen som hustru och mor. Andréés identitet däremot var knuten till samhället och till omvärlden. Han var en fri världsmedborgare som förkroppsligade ett traditionellt maskulinitetsideal - rättrådig, tapper och lojal, en funktionell pragmatiker. Men han var också en drömmare, en visionär och en gränsöverskridare. I vissa avseenden var han omåttlig i sina ambitioner och sin strävan. Där bryter han mot den rådande föreställningen om den sansade och välbalanserade mannen som står för eftertanke och rationalitet.

I memoarerna möts den unga och den gamla Gurli. Man slås av hur nära de två trots allt står varandra. Kärleken till August bleknade inte under årens lopp, snarare förstärktes den. 1930-talets åldrade Gurli är alltjämt kvar i den förälskelse som hon hyste för August på 1890-talet och i den kärlek hon då omslöt honom med. Naturligtvis är det delvis en idealiserad bild som ges, men man

slås av med vilken klarsyn Gurli ser på förhållandet. Hon märker hur August med tiden blir mer och mer uppslukad av ballongfärden. Planeringen av expeditionen tar alla hans krafter. Han blev en offentlig person, och det stod ofta i pressen om honom och hans expedition.

Gurli insåg att hon nu blivit ett orosmoment. Men samtidigt hade hon mer och mer blivit Augusts förtrogna som han kunde prata med om allt. August var enligt Gurli en ensam människa, som innerst inne längtade efter förtroende och ömhet. I rollen som den lyssnande kvinnan intog hon utan tvekan en underordnad position. Men hon anpassade sig med lätthet, och hela hennes inre liv blommade upp inför August. ”Sakta och omedvetet för oss båda formade du mig i mycket efter ditt beläte. Ditt gillande blev min starkaste ambition”, skriver hon i memoarerna. Om Gurlis livsöde på ett plan handlar om mannens svek och den övergivna kvinnan, är det inte den vanliga historien på det temat som berättas.

Örnen har landat. 14 juli 1897

Mannens verk och kvinnans kärlek står inte emot varandra på det sätt som Hjalmar Söderberg menar. Gurli stödde August i hans projekt. Till exempel läste hon allt hon kunde komma över om polarfärder och ballongresor. Hon ville skaffa sig kunskaper inom detta område för att kunna hjälpa och bistå August.

Trots alla svårigheter var det rika år som Gurli och August hade tillsammans: ”Men om det i mig finns ett litet stycke verklig människa, redbar och tvättakta, är det nog ytterst honom och min kärlek till honom som jag skyller det. Visst blev denna känsla, i all sin eruptiva kraft, som vi ju förstodo måste stäckas, mig till mycken olycka – och dock! Jag skulle inte kunna önska den borta ur mitt liv. Ty den var och den är en mitt hjärtas oavytterliga och oförstörbara rikedom!” Så formulerar hon sig i memoarerna, som i mycket är en tidlös skildring av känslornas styrka och av det som trots yttre hinder förenar två människor.

Utåt sett framstår Gurli Linder inte heller som någon undergiven och försagd kvinna. Sedan hon skilt sig från Nils Linder, en synnerligen uppslitande skilsmässa, och sedan Linder avlidit 1904, var hon under 1900-talets tre första decennier en mycket aktiv kvinna. Som barnboks-kritiker under drygt trettio år i *Dagens Nyheter* var hon något av en pionjär. Hon arbetade hårt, var verksam på många områden, aktiv i föreningar och hade ett stort umgänge. Bland hennes vänner märks Klara Johanson och Selma Lagerlöf. Den sistnämnda hade hon lärt känna när de båda studerade vid Högre lärarinneseminariet i Stockholm.

Ja, Gurli var en kulturpersonlighet som det räknades med i dåtidens Stockholm. Där var hon ingen underordnad person utan en kraftfull och bestämd kvinna, som enligt Carl Laurins memoarer, *Minnen*, visste både var ett kommatecken och ett skåp skulle stå.

Men bakom denna fasad levde minnena av hennes kärlek till August sitt eget liv. Där var Gurli alltså den unga älskande kvinnan som inte åldrades. Ofta drömde hon om hur det skulle ha varit om de båda hade fått ett gemensamt liv, ”hopvuxna och beroende av varandra och med ett nytt släkte uppvuxet.” Hon skriver: ”Ja, älskade, tänk att få blott en timme tillbaka av våra stunder! Att slutas i din starka, trygga famn och känna att du älskade mig som en gång!” Att skriva memoarerna var för Gurli också en plikt gentemot August. Hon vårdade troget minnet av August, och hon talade ofta om det ansvar hon kände, när hon inför andra skulle ”försöka berätta och tolka” det som en gång för länge sedan var bara hennes och Augusts. ”Att jag skulle hålla vakt över ditt minne var självklart”, upprepar hon flera gånger i memoarerna. Hon ansåg, med rätt eller orätt, att Andréés gärning i vissa fall förvanskats. Därför vilade det på henne att ge den ”sanna” bilden av Andrée och hans insatser. Hon skrev flera artiklar och uppsatser om Andrée och hans gärning, till en början under pseudonym men senare under eget namn. ”Ja, så länge jag lever skall åtminstone världen härhemma ej få glömma dig”, slår hon fast.

Memoarerna är också ett sökande efter förståelse och mening. Varför gick det som det gick? Kunde det

ha tagit en annan vändning? Den frågan kan inte ges något svar, men tacksamheten över den kärlek Gurli fick uppleva genom August går som en röd tråd i memoarerna. Memoarerna är inte minst en berättelse om längtan och saknad. Så här skriver Gurli 20.10 1931: ”Den första snön. Det yr och viner, Vitöstämning. Det känns alltid som om min vän vore mig närmare i sådant väder.

När Svensksund en kylslagen oktoberdag 1930 lade till vid Skeppsholmskajen fanns Gurli där för att tillsammans med tiotusentals människor med kungen i spetsen ta emot tre kistor med kvarlevorna av de hemvändande männen – efter 33 år. Där stod hon nedanför deras ”egen” kyrka. Det var som om det som skedde inte riktigt angick henne, skriver hon i memoarerna. ”Mina tankar voro istället uppe vid kyrkan. [- - -] Jag såg oss båda som vi voro då”.

Låt oss till sist dröja vid en åldrad Gurli Linder som sitter i sin lägenhet på Östermalm. Framför henne finns ett porträtt på August, och i sitt knä har hon några av de många brev hon skrev till August för snart fyrtio år sedan. Ömsom läser hon i dem, ömsom tittar hon på porträttet. Hon tänker tillbaka och minns: ”Ack, så fort livet svinner hän! Några korta stunder virvlar man med på livets ström – sen så i djupet! Vart? Gott är att man kan leva så i lyckans korta ögonblick, att man då ej tänker på hur fort de försvinna – för att aldrig, aldrig mer komma åter!” Ja, Gurli Linders livsöde fick en alldeles speciell framtoning på grund av hennes kärlekssaga med August Andrée. Kärleken gjorde hennes liv till ett sällsamt dubbelliv.

Lena Kåreland

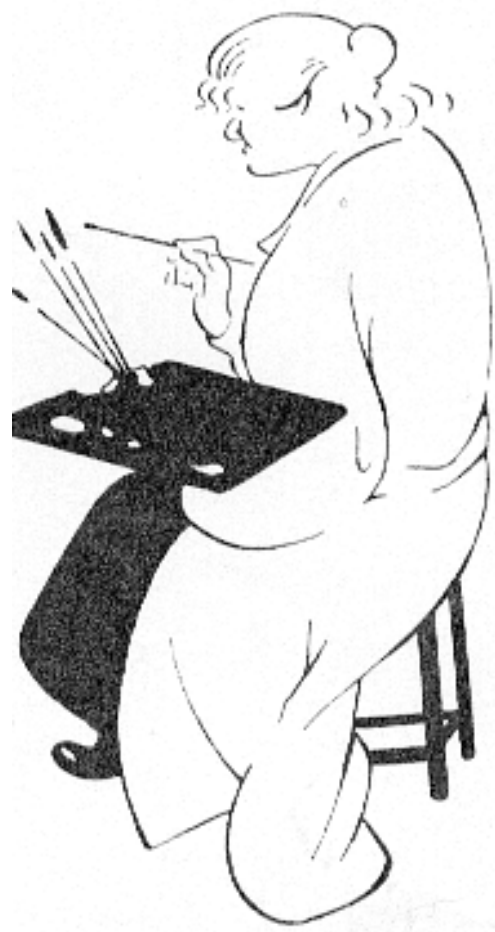
MOLLIE FAUSTMAN FÅR EGET RUM

I samband med att vi fräschat upp övervåningen i Wendela Hebbes Hus har vi också rumsterat om bland alla våra tavlor av Mollie Faustman, Wendela Hebbes och Lars Johan Hiertas framgångsrika barnbarn. Vår lilla matsal till höger innanför museibutiken har blivit ett renodlat Mollie Faustmanrum. Där kan man med fördel intaga sin lunch eller sitt kaffe och samtidigt njuta av Mollies tavlor (se bilderna härintill). Och varför inte läsa en eller annan av Mollies texter, som skall finnas i en brevkorg, inom räckhåll eller strax utanför rummet.

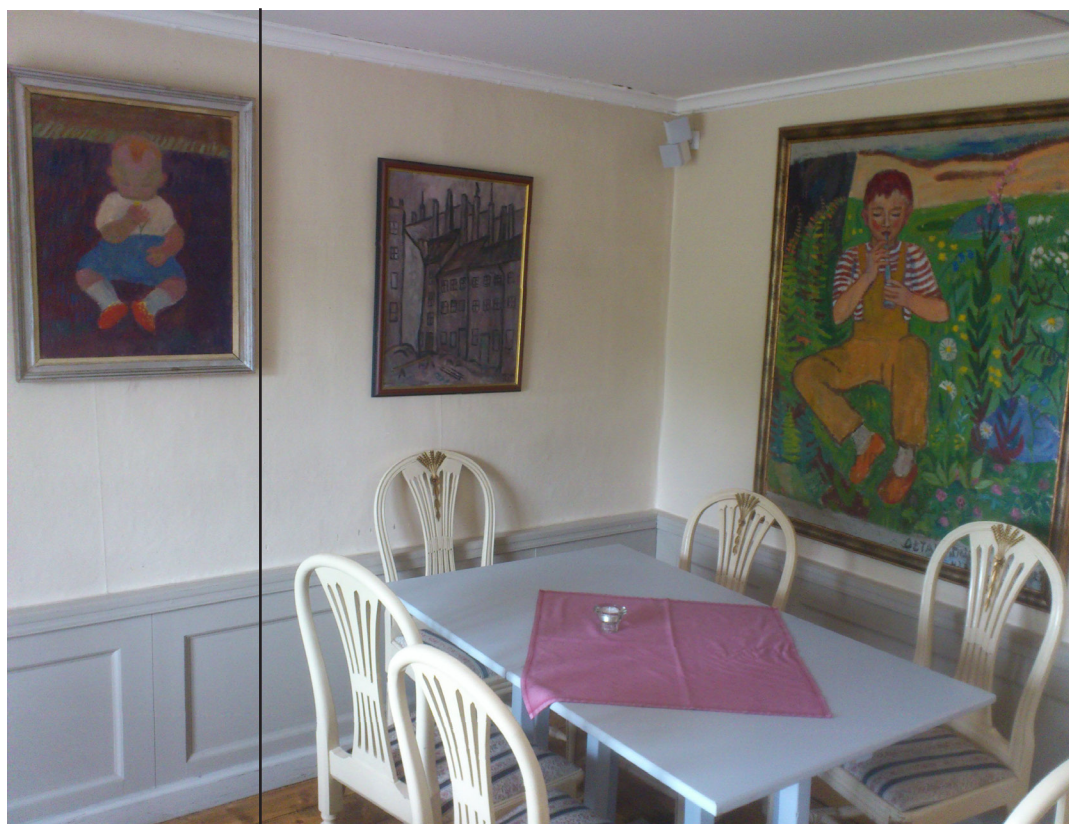
Mollie tycks tillhöra den kategori av människor vars popularitet ökar ju längre avståndet till döden blir. I senaste numret av den läckra och layout- och bildmässigt påkostade tidskriften *Antik & Auktion* har journalisten Lena Rydin skrivit en lång, sakkunnig och fin artikel under rubriken "Mångsysslaren Mollie Faustman". Underrubriken lyder: "Mollie Faustman - konstnär och modernistisk pionjär. Men även författare, illustratör, kåsör och på sin tid en kändis under signaturen *Vagabond* i Dagens Nyheter. En frimodig person med släktförhållanden som liknar en såpopera."

Visst är det så. Du kan läsa hela artikeln i vårt hus här. Den finns i brevkorgen.

Lena Kåreland är nu i slutfasen av arbetet med sin biografi om Mollie Faustman, som vi berättade om i förra numret. Vi lär återkomma till den.

*Mollie Faustman.
Karikatyr av Einar Nerman*

NY REDAKTÖR FÖR WENDELAVISAN

LOTTI WALTHER TRÄDER TILL

Jag vill genast säga att det är med utomordentligt stor glädje som jag nu kan annonsera att Lotti Walther blir ny redaktör för WendelAvisan från och med nästa nummer, det femtonde räknat från starten 1996.

Lotti är inget okänt kort för oss. Hon var med i vår styrelse på 90-talet och gjorde viktiga insatser då. Våra fina vykort och pins, som vi fortfarande säljer, bär hennes signatur.

Den allra första WendelAvisan som vi gjorde 1996 bär också Lottis signatur.

Vi var då mitt inne i byggprocessen att återuppföra Wendela Hebbes Hus. Det var viktigt att många intressenter fick saklig och fint förpackad information. Lotti skötte den detaljen på ett utmärkt sätt.

Jag bad Lotti att skicka en bild och lite text om sig själv. Ovan ser du bilden från Wendela Hebbegymnasiet och här intill kommer texten.

Det finns mycket spännande att skriva om framöver. Lycka till Lotti!

Per Eric

Det kliar i fingrarna på tidningsläraren...

Jag har rannsakat mitt minne, men kommer faktiskt inte ihåg när jag första gången hörde talas om Wendela Hebbe! Hon låg liksom i luften för alla oss som bodde och verkade i Södertälje i slutet av 1980-talet!

Vad jag däremot livligt minns är byggåren på 90-talet, när styrelsemötena hölls i byggfutan högt över byggplatsen där huset sakta men säkert växte fram. Nångång då, startades WendelAvisan, och från starten hade jag glädjen att få jobba med utformningen av tidningen, under Per Erics trygga och proffsiga redaktionsledning.

Några år senare hade jag återigen förmånen att skapa nytt i Wendelas anda. Södertälje kommun skulle starta ett profilgymnasium för sina estetiska utbildningar. Som medielärare var jag med och planerade skolan och en av uppgifterna var att hitta ett passande namn. Någon bad mig berätta lite om Wendela - och sen var saken klar, vi blev Wendela Hebbegymnasiet, och utbildar sen nästan tio år blivande sångare, musiker, journalister, skådespelare, dansare, filmare, fotografer och fria konstnärer.

Att nu återigen få arbeta med WendelAvisan känns oerhört roligt. Som lärare i tidningsproduktion ska jag ju diskret hålla mig i bakgrunden när eleverna jobbar med sina övningstidningar - därför kliar det nu i fingrarna att göra tidning själv! Hur det går får ni kolla in i höst! Skön sommar önskar

Lotti

PS. En artikel om Wendela Hebbegymnasiet kommer i ett senare nummer av WendelAvisan.

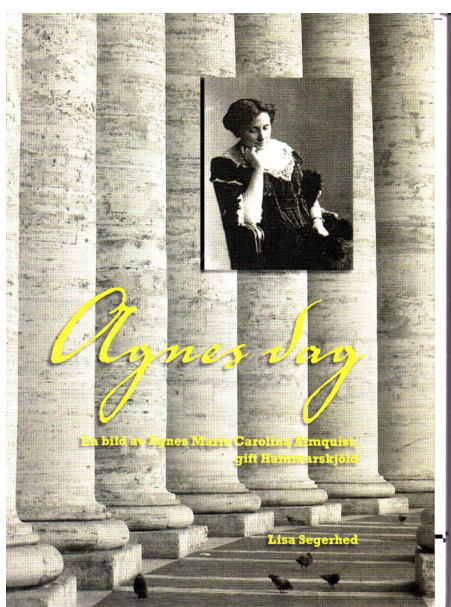
DAG HAMMARSKJÖLD

MEST SIN MAMMAS SON

AV SVEN ERIK RÖNNBY

Sveriges Riksbank verkar se till att vår genom tiderna största internationella personlighet, Dag Hammarskjöld, inte kommer att bli bortglömd på ett antal år. I varje fall tills vi om 20-25 år går över till nya eurosedlar. I den nya svenska sedelserien "Kulturrezan" som presenteras de närmaste åren, pryder en roat småleende Hammarskjöld den högsta valören, tusenlappen. På sedelns baksida visas motiv från Lappland. Författaren och akademiledamoten Hammarskjöld vandrade gärna på höga höjder även under sina ledigheter.

Den uttalade meningen i Lisa Segerheds skrift "Agnes dag" är att genom bilder ur hans mors liv visa hur Dag Hammarskjöld, den blivande FN-chefen, kan

ha påverkats i sin barndom i natur- och livsåskådningsfrågor. Men Segerheds svävande utläggningar om regnbågens färger, om att barnuppfostran ska vara som en trädgård, vidare om en landshövdingefru fylld med omsorger om hushåll och brevskrivning, saknar substans för mig huruvida det kan ha påverkat de fyra sönerna, av vilka Dag var den yngste. Boken med den titulära ordleken "Agnes dag" (Agnes Dag?) landar istället i en oavsiktlig inblick i patriarkaliskt förtryck från hennes mans sida, den beryktade ämbetsmannen, landshövdingen och tidvis statsministern Hjalmar Hammarskjöld.

Under den havererade livsmedelsransoneringens världskrigsår

Omslaget till Lisa Segerheds bok Agnes dag. En bild av Agnes Maria Carolina Almqvist, gift Hammarskjöld.

1914-1917 blev han av politiska motståndare och opinionen tillvitad det talande öknamnet Hungerskjöld. Sonen Dag lär inte ha gillat uttrycket. Men man måste komma ihåg att på Hjalmars statsministertid var Sverige ännu ingen demokrati, mer än hälften av invånarna saknade fortfarande rösträtt. Faderns regering skickade också ut hundratals fullt utrustade militärer mot revolterande och hungrande människor, bland annat på Seskarö i Bottenviken. Även i Södertälje förekom bröduppror. Hjalmar Hammarskjöld var gissningsvis en perfekt företrädare för den gamla strama tjänstemannaklassen som styrde Sverige från mitten av 1800-talet.

För södertäljeorienterade personer är det av intresse att flera gamla storgårdar i trakten omnämns i skriften. Hennes egen familj ägde Hanstavik i utkanten av

Överklass på åktur. Hanstavik utanför Södertälje på Gustaf Fridolf Almqvists tid. Fotot ur nuvarande ägaren familjen Smedbergs arkiv.

Södertälje några decennier i hennes ungdom. En förening för värnlösa och fallna, som det hette, hade pappan Gustaf Fridolf Almqvist som drivande kraft, och genom att inköpa Hall utanför Södertälje skapades en så kallad förbättringsanstalt. Något som Segerhed menar kan ha satt spår i Agnes reflektioner senare i livet.

Agnes Maria Carolina Almqvist var född 1866 och växte delvis upp på den gamla 1600-talsgården vid Måsnaren, där det på 1870-1880-talen bland annat fanns stora fruktodlingar. Vid 24 års ålder gifte hon sig i S:ta Ragnhilds kyrka i Södertälje. Segerhed menar att det var på Hanstavik och Hall som Agnes lärde om natur och växtkraft, lärdomar hon antagligen spred vidare till sina söner, inte minst den naturälskande Dag. Me Dag Hammarskjöld själv föddes i Jönköping, och kom under ett antal år att växa upp även i Köpenhamn, men framförallt i Uppsala, där han som bekant också är begravd.

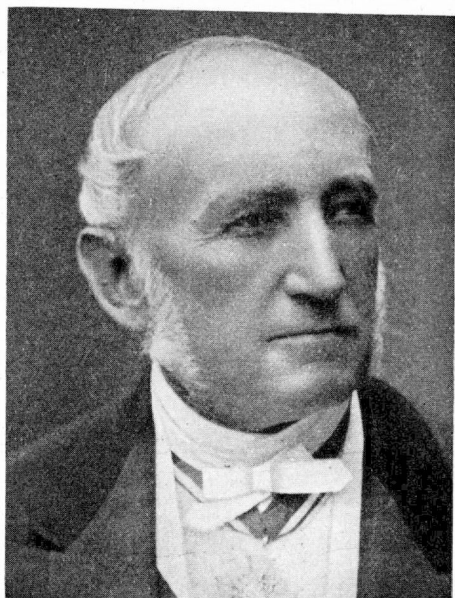
Mer än ett halvsekel har gått sedan Dag Hammarskjöld störtade

med sitt flygplan i Ndola i Nord-Rhodesia, idag Zambia. Minnet av hans verksamhet börjar trots tusenlappen blekna en smula. Dels genom att de böcker han själv gav ut förlorar sin lyster och lockelse. Detta trots att många lärde försökte och fortfarande försöker tolka hans budskap. Dels också genom att hans världsfrälsarnit och svårbestämbara personlighet satte en standard som verkar en smula främmande i vår mer marknadsmässiga tid. Hans antydde övermänniskoattityd har aldrig lockat mig till annat än att skumma hans mest omtalade bok "Vägmärken". Mitt intellekt och intresse räcker helt enkelt inte till för att gräva djupare. Men vill man istället läsa mer biografiska böcker om Dag Hammarskjöld nämns inte sällan Brian Urquharts "Hammarskjöld" från 1971 och Mats Svegfors "Den förste moderne svensken" från 2005. Bengt Thelin har skrivit en bok som heter "Dag Hammarskjöld: Barnet, skolpojken, studenten" som ger en bra bild av honom fram till yrkeskarriären.

Hammarskjölds konversation med Gud och sig själv som ledde till att hans kristna tro utformades hör också till det som är lindrigt engagerande för mig. Veteranbiskopen Gustaf Aulén jämförde i en bok Dag Hammarskjöld med en rad kristna mystiker och framstående kyrkogestalter. Dit hörde Johannes av Korset, spanjoren som skrev om den

dunkla natten, Benedict av Nurcia och Dietrich Bonhoeffer, den avrättade tyske motståndsteologen. Man kunde ha lagt dit några fler, Ernest Renan, som skrev om en historisk Jesus istället för en teologisk, och Thomas á Kempis med "Imitatio Christi", om att ta sitt kors och bära det. Det var den enda bok som Hammarskjöld lär ha haft med sig på sin sista resa. Lisa Segerhed menar att det inte är konstigt om Agnes Hammarskjölds egen tro, som påverkats redan i barndomen av auktoriteter som ärkebiskopen Nathan Söderblom och psalmförfattaren Nathanael Beskow, i någon mån skulle ha kunnat överföras till sonen Dag.

I skriften Agnes dag betonar författaren även den litterära ådra som hon menade levde i släkten och som därmed också kan ha ärvts av sonen Dag. Agnes pappa var halvbror till den flyktade författaren Carl Jonas Love Almqvist, och hennes brorson blev den likaså skribarbegåvade filmkritikern Bengt Idestam-Almqvist, verksam som signaturen Robin Hood ända in på 1960-talet.

I det sammanhanget måste nämnas den samling av Almqvistiana som förvaras och kan beses i Wendelas hus i Södertälje. Wendela Hebbe var mycket god vän med Carl Jonas Love.

Lisa Segerhed har uppmärksammat den bildningssträvan som fick Agnes Almquist och några kompisar att på 1880-talet bilda nätverket Europas förenta stater, där flickorna i tur och ordning utklädda höll föredrag för varandra om sitt respektive land. Agnes valde Italien och uppträdde som napoletansk fiskarpojke. Det finns förstås en poäng i att Dag så småningom blev chef för alla världens länder i FN, men sanningen att säga så upphörde Agnes flickförening långt innan

Love Almqvists halvbror Gustaf Fridolf Almquist (1814-1886) var ämbetsman och överdirektör för Fångvårdsstyrelsen. Han ägde Hanstavik vid Södertälje och blev far till Agnes, gift med Hjalmar Hammarskjöld.

Dag föddes, och Agnes själv dog mer än ett årtionde innan Dag Hammarskjöld blev påtänkt som FN-sekreterare.

Hur var det nu med Hjalmar Hammarskjölds patriarkaliska förtryck? Det finns menar jag ordentliga indicier i Segerheds skrift för att Agnes framgångsrike man inte var världens charmigaste person hemmavid. Segerhed spekulerar flitigt om mångt och mycket, men inget om hur ett sådant uppträdande kan ha lett till snedsyn på familjeliv för den blivande FN-chefen. Hjalmar lär redan tidigt ha klargjort för sin unga hustru att det var han som dirigerade deras samvaro och att han ville att de skulle växa ihop till en gemensam vilja. Epokens påstådda ideal var kanske annorlunda och sådana i en del kretsar. Sammanhållningen i familjen verkar inte övertygande på mig när hustru och barn på sommarlov finns i Åre och Hjalmar tillbringar tiden i närbelägna Storlien. Förhållandet med en frånvarande karriär till far upprepas många gånger livet

igenom.

Det var inte heller fråga om att dela några inkomster makarna emellan, först senare i livet fick Agnes ett arv och därmed egna pengar. Åtskilliga kvinnor ur hennes samhällsklass, även andra landshövdingsskor, var i början av tjugonde seklet aktiva i frågan om kvinnlig rösträtt. Skulle kvinnor ha rösträtt, menade då folkrättsspecialisten Hjalmar Hammarskjöld borde alla män ha två röster. Kanske inte konstigt att Agnes i slutet av sitt liv både kunde bli arg och vara trött inför sådan argumentation.

Möjligen anade Agnes redan 1888, vid julen innan de förlovade sig, hur trångbröstad maken skulle bli, när hon skrev en dikt till honom som lyder:

**”Solstråle lilla hans ledstjärna var
Solstråle lilla, bliv qvar, bliv qvar”**

Sven Erik Rönmyr

Wendelas Vänner är tillsammans med över hundra andra litterära sällskap medlem i DELS. Är du medlem i Wendelas Vänner prenumererar du på den litterära tidskriften Parnass för endast 190:- pr år. Du får fyra välmatade nummer. Det är bara att ringa 035-197500 så ordnas saken.

Krönikan

TANKAR ÖVER EN GRÄDDFILSFÖRPACKNING

Vad åt vi till matjessillen innan gräddfilen uppfanns? Lär mig av pedagogiska Arla att det är sextio år sen gräddfilen lanserades. Året var 1952. Samma år invigdes jag i Göteborg till andra klassens flickscout av den vackra grevinnan Estelle Bernadotte, ett aktuellt namn detta år. Trettio år senare - för att nu återvända till matnyttigheter - kom crème fraiche som ju numera finns i vart och vartannat recept, åtminstone vart tredje.

Och vad gjorde jag själv när jag hunnit vänja mig vid dessa två mjölkprodukter i sammanlagt fyrtio års tid? Flickscouttiden var för länge sedan passerad. Men jag var alltid redo till nya äventyr. Denna beredskap förde mig 1992 till Södertälje och här valdes jag in i styrelsen för Wendelas Vänner. Tjugo år sen alltså. En vändpunkt i mitt liv på fler än ett sätt.

Talmystik kanske man kan kalla detta sysslande med jämna årtal. Men det tycks vara med sådana vi skapar struktur i våra liv. En chans till tillbakablickar och funderingar över allt intressant som hunnit hända i livet, eget eller andras.

För fyra år sen slog vi på stort och firade Wendela Hebbes 200-årsdag på tre sätt, med en bejublad nyskriven pjäs för vår sommarteater, ”Midsommar vid Snäckviken”, med en jubileumsbok om kvinnliga journalistpionjärer (säljs i vår museibutik) och

med ett nyinstiftat pris för bästa socialreportage, Wendelapriset. I år delas det ut för femte gången. Juryarbetet pågår för fullt.

Samma år kunde vi fira föreningen Wendelas Vänners 25-åriga existens och tio år med Wendelahuset på sin nuvarande plats. Det är inte så lite som denna nu 29-åriga förening hunnit med sedan starten - då som en liten kämpande aktionsgrupp som i hård motvind ville rädda ett förfallande hus från att rivas.

Under tiden har vi som engagerat oss förstås hunnit bli nästan trettio år äldre. Vem kommer att hålla i Wendela Hebbes 250-årsjubileum? År 2058. Då kommer jag, vid 118 års ålder, att sitta på ett litet moln och heja på efterträdarna till oss redan nu ganska seniora föreningskämpar, meditera över min stund på jorden och med intresse studera vad som hunnit hända med journalistiken sedan det tidiga 2000-talets omvälvande förändringar av medievärlden. Ingen gräddfil in i journalistiken för unga människor vid 2000-talets början, så som det var för mig 1962, för just nu 50 år sen - ännu ett jubileum. Eller för Wendela sedan Lars Johan Hierta väl upptäckt henne 1841. Finns journalistyrket kvar om ännu fyra – fem decennier? Den som lever får se. Tillsvidare fortsätter vi att dokumentera den moderna pressens födelse och förutsättningar genom en av dess pionjärer.

Arvid Lönnroth

Från slott till koja

**Följ med på vår litterära
busstur runt vackra
Södertörn onsdagen
den 5 september
kl 9-16**

**Vi besöker
Fredrika Bremers hem på
Årsta slott i Haninge**

**Moa Martinsons torp
i Sorunda**

**och avslutar med lunch
och visning i
Wendela Hebbe Hus vid
kanalen och slussen i Södertälje.**

**Guider från varje sällskap berättar under resan
om sina författare och deras hem.**

**Bussen går från Klarabergsviadukten
kl 09.00 och vi beräknar att vara
tillbaka på samma plats senast kl 16.00.**

**Pris: 450 kr, som betalas in på
pg-konto 44 99 85-1 samtidigt som anmälan.
Märk talongen med namn!**

**Närmare information och anmälan:
red@dels.nu eller 0706-97 94 32**

Arrangörer
Årstasällskapet för
Fredrika Bremer-studier,
Moas Vänner,
Wendelas vänner,
Parnass och ABF

VÄLKOMMEN

INGET SLÅR EN BULLE OCH KANALUTSIKTEN EN VACKER SOMMARDAG

MEN GLÖM INTE BLOMMORNA

När du njuter av kanalutsikten och bullen eller lunchen glömmar du väl inte att ta en titt också på trädgården runt Wendela Hebbes Hus.

Även trädgården tål att tittas på. En trädgårdsgrupp i föreningen under ledning av Karin Bergstedt (bilden till höger) vårdar den ömt. Det går knappt en dag på sommaren utan att någon från trädgårdsgruppen är där och vattnar och gräver. *"Gu' va' häftigt"* sa Karin häromdan när de danska möblerna just hade anlänt. *"Tänk att få titta på blommorna här och sedan gå upp i museet och sätta sig i samma soffa som H C Andersen suttit och läst sagor för barna"*

Allt arbete i trädgården och museet sker ideellt och för det mesta med stor glädje och entusiasm. Endast restaurangen drivs kommersiellt. Den hyr av den ideella föreningen Wendelas Vänner och möjliggör därmed för denna och medlemsavgifterna. att hålla igång det hela.

DU ÄR VÄL MEDLEM.
ENDAST 150 KR TILL
PG 985920-8
(WENDELAS VÄNNER)

OCH I WIENERWALD STÅR TRÄDEN KVAR

Välkommen på författarträff den 7 oktober kl 15 med författaren Elisabeth Åsbrink, som skrivit den uppmärksammade boken med rubrikens titel.

Boken handlar om Otto, som räddas undan nazisterna och skickas till Sverige. Hans föräldrar försöker förgäves överleva och beslutar sig för att skriva ett brev om dagen till sonen, som hamnar i Småland och blir dräng hos Ingvar Kamprads nazistsympatiserande föräldrar och god vän med Ingvar Kamprad som då själv var nazist. Brevet till Otto visar hur deras vardagsliv hela tiden kringkärs. De försöker hålla modet uppe, både på sig själva och på sonen, de gläds åt att han har nått friheten, men samtidigt lyser sorgen och saknaden igenom. De sista brev Otto får har avsändaradressen Theresienstadt varifrån hans föräldrar aldrig skulle återvända.

TVÅ HUNDRA ÅR OCH ÄNNU AKTUELL

Välkommen på författarträff den 2 december kl 15 med författaren Britt Dahlström, som berättar om Charles Dickens, som i år fyller 200 år och firas över hela världen, inte minst i London där han föddes och verkade.

Britt Dahlström skriver i sin introduktion till programmet att Dickens tidigt blev känd för sin samhällskritik. Han genomskådade falskhet och girighet både hos institutioner och personer. Han satte värde på renhjärtade människor och hans humor förhöjer livet för alla läsare.

1993 när Wendelas vänner firade 10-årsjubileum med ett heldagsseminarium i Södertälje berättade Britt bl a om Wendela Hebbes Dickensöversättningar. Redan 1842 under hennes första intensiva år som journalist och förlagsredaktör hos Lars Hierta översatte hon Nicholas Nickleby tillsam-

mans med en medöversättare. 1845 kom hennes översättning av Dickens 700-sidiga sociala roman Barnaby Rudge.

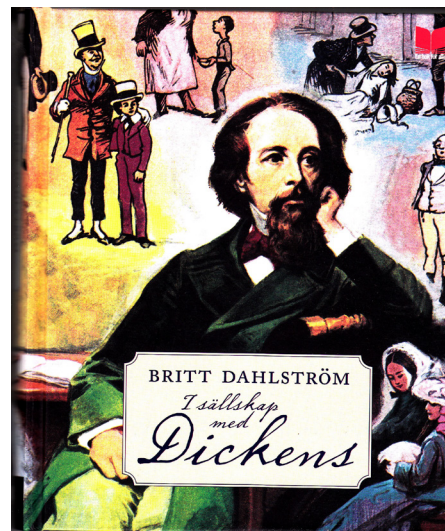
Wendelas Vänner inköpte nyligen ett exemplar av Wendelas översättning av Barnaby Rudge. Där kan man konstatera att översättarens namn inte nämns i boken. Så tycks det oftast ha varit på den tiden även om översättaren var förlagsredaktör.

Vi ser fram mot Britt Dahlströms författarbesök den 2 december.

PEM

Elisabeth Åsbrink är anställd på Sveriges Television, där hon arbetar med nyheter, samhälls- och kulturjournalistik.

Britt Dahlström har nyligen gett ut boken "I sällskap med Dickens". Där kan man läsa utdrag ur de viktigaste böckerna och bilda sig kring olika aspekter på Dickens. Samt om Wendela Hebbes översättningar.

VÄLKOMMEN PÅ MUSIKALISK SALONG MED KVINNliga KOMPOSITÖRER I WENDELA HEBBES HUS SÖNDAGEN DEN 5 AUGUSTI KL 18

Det är det dags för en musikalisk soaré helt i Wendela och Signe Hebbes anda. Då kommer pianisten Elisabeth Holm (se bild på nästa sida) från Umeå för att hålla musikalisk salong i Signe Hebbes studio i Wendelahu-sets övervåning. Hon kommer att berätta om och spela musik av kvinnliga kompositörer. Vi får lyssna till verk av de tre svenska tonsättarna Helena Munktell, Valborg Aulin och Elfrida Andrée, de franska kompositörerna Lili Boulanger och Cécile Chaminade samt ryska Sofia Gubaidulina, född 1931 och den enda av de sex kvinnorna som fortfarande är i livet. De fem övriga föddes alla på 1800-talet och var verksamma en bit in på 1900-talet. Mest känd för oss är kanske Elfrida Andrée (1841-1929) som förde en kamp för rätten att bli organist och som blev Sveriges första kvinnliga domkyrkoorganist i Göteborgs domkyrkoförsamling, därtill Sveriges första kvinnliga telegrafist.

Från Göteborg kommer också ursprungligen Elisabeth Holm. Hon tog musikdirektörsexamen vid Konservatoriet i Göteborg 1965 och fortsatte med pianopedagogstudier. Därefter flyttade hon till Umeå där hon i trettio år arbetat som musiklärare på ett gymnasium samtidigt som hon haft och fortfarande har pianoelever. På senare år har Elisabeth Holm hållit musikaliska soaréer av den typ vi nu kommer att undfågnas med och har dessutom arbetat som körledare. Med sin kör har hon gjort många spännande resor, bl a initierade hon årliga körutbyten med Riga åren 1987 - 2006. Dit reser hon också efter sitt gästspel hos oss i Södertälje. Kostnad och förhandsanmälan se sista sidan.

HELENA MUNKTELL

VALBORG AULIN

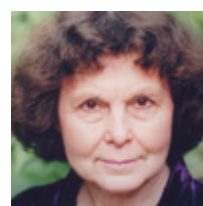
LILI BOULANGER

CECILE CHAMINADE

ELFRIDA ANDRÉE

SOFIA GUBAIDULINA

Söndagen den 5 augusti kl 18
MUSIKALISK
SALONG MED
KVINNLIGA
KOMPOSITÖRER

ELISABETH HOLM
UNDERHÅLLER

Inträde kronor 70. Begränsat deltagarantal.
Förhandsanmälan till info@wendelasvanner.se
eller 070-3249514. Läs mer på sidan 18.

HÖSTPROGRAM

ALLA I SAMARBETE MED ABF

Onsdagen den 5 september 9-16
UTFLYKT TILL LITTERÄRA HUS
PÅ SÖDERTÖRN

Läs på sidan 19

Söndagen den 9 september kl 15
WENDELAPRISET DELAS UT

Läs på sidan 9

Söndagen den 7 oktober kl 15
FÖRFATTARTRÄFF MED ELISABETH
ÅSBRINK

Läs på sidan 20

Söndagen den 4 november (prel.)
ALMQVISTDIVERTISSEMENT MED
ANLEDNING AV EN CHIFFONJÉ

I SAMARBETE MED ALMQVISTSÄLLSKAPET

Läs på sidan 6.

SOMMARVISNINGAR AV MUSEET I WENDELAS HUS

Måndagar kl 18. Inträde kronor 50.

30 juli. Per Eric Mattsson.

Huvudtema: Wendela Hebbes Aftonbladstid
- ett dramatiskt skede i svensk presshistoria.

6 augusti. Ami Lönnroth.

Huvudtema: Från Wendela Hebbe till Marianne Fredriksson - kvinnliga pionjärer i pressen.

13 augusti. Signe Andersson.

Huvudtema: Wendela Hebbe - en modern 1800-talskvinna.

20 augusti. Inga Lewenhaupt.

Huvudtema: Signe Hebbe - scenplastikens guru.

27 augusti. Kerstin Holmerin.

Huvudtema: Hebbarna och Södertälje.

Varje lördag kl 14. Allmän visning. Inträde kronor 50. Ingen förhandsanmälan.

Söndagen den 2 december kl 15
TVÅHUNDRA ÅR OCH
ÄNNU AKTUELL

Dickensprogram med författaren Britt Dahlström

Läs på sidan 18

ÄVEN OM DU VARIT DÄR FÖRUT.
BESÖK VÅRT "NYA" MUSEUM.
ÖPPET VARJE DAG
FRÅN 11 TILL SENA KVÄLLEN.
I ÖVERVÅNINGEN
KOSTAR DET 40 KRONOR